

När barnet talar otydligt eller har svårt med språkinläringen (utvecklingsrelaterad språkstörning)

2.9.2019

Orsaken till att ett barns talförmåga utvecklas klart långsammare än genomsnittet är ofta en språklig inlärnings-svårighet. Cirka sju procent av barnen har språkliga inlärnings-svårigheter i samband med utvecklingsrelaterad språkstörning. Språkliga inlärnings-svårigheter påverkar barnets och den ungas förmåga att fungera, delta och lära sig enligt sin åldersgrupp. Talförmågan blir vanligen småningom bättre och tydligare också hos ett barn med språkstörning, men det betyder inte att den språkliga inlärningsförmågan har normaliserats. Brister i ordförråd, begreppsvärld och exakt språkförståelse kan bli särskilt besvärliga under skolåren.

Orsaker till utvecklingsrelaterad språkstörning

Orsaken antas oftast ligga i barnets arvsmassa som påverkar funktionen i det centrala nervsystemets nätverk. Problem under graviditeten, förlossningen och nyföddhetsperioden förklarar däremot sällan utvecklingsrelaterade språkstörningar.

Hur yttrar sig en utvecklingsrelaterad språkstörning?

- Det aktiva ordförrådet hos ett småbarn utvecklas vanligen klart långsammare än genomsnittet, och barnet lär sig långsammare än normalt att tala i satser.

- Felaktiga och förändrade ordstrukturer, oriktiga eller saknade ändelser och svårigheter att hitta ord gör att talet ofta är otydligt.
- Barn med språkstörning behöver ofta ännu i skolåldern mycket fler upprepningar än vanligt för att lära sig nya ord och begrepp.

Hur inverkar språkstörningen på ett litet barns dagliga liv?

Språkstörningen gör det ofta svårt att

- ge uttryck för önskningar och iakttagelser och hitta ord för dem
- berätta om saker, erfarenheter och till exempel besvikelser och samtala om dem
- exakt förstå anvisningar och frågor; det kan dock vara svårt att märka denna svårighet i vardagen
- förstå sagor och koncentrera sig på att lyssna till dem
- leka tillsammans med andra
- få kompisar.

Svårigheterna kan förvärras av

- oljud, sorl eller andra störande faktorer som gör det svårare att koncentrera sig på att lyssna, samtala, läsa eller skriva
- riklig användning av sociala medier och digitala apparater, som eventuellt leder till att det blir mindre tid för familjen och för samtal.

Hur inverkar språkstörningen på det dagliga livet för barn i skolåldern och ungdomar?

Ett större barn kan oftast berätta och samtala om bekanta saker. Språkstörningen är dock till förfång när det gäller att behandla sådant som är nytt eller som mer sällan förekommer i det dagliga livet.

Också i skolåldern kan det vara svårt att förstå långa, abstrakta och invecklade satsar, både hörda och lästa. Inom matematiken är särskilt verbala uppgifter ofta utmanande.

I skolåldern kan språkstörningen också ge koncentrationssvårigheter och svårigheter med funktionsstyrningen.

Om barnet har behövt särskilt stöd i grundskolan fortsätter stödbehovet vanligen vid studier på andra stadiet. I samband med hälsogranskningen på grundskolans nionde klass ges ett utlåtande för fortsatta studier, så att stödåtgärderna kan fortsätta.

Det är viktigt att sätta in stödåtgärder så snart som misstanken har väckts

Bilder, gester, tecken och så kallad snabbritning ersätter saknade ord, och de hjälper lyssnaren att förstå barnets eventuellt oklara tal och hjälper också barnet att förstå och komma ihåg anvisningar. De gör det också lättare att lära sig nya ord och begrepp. Bildtavlor underlättar gemensamma lekar, samtal och berättelser.

När ska man åtgärda talutvecklingen?

Ta upp saken på rådgivningen om:

- ett minst 1,5 år gammalt barn bara använder enstaka ord
- det aktiva ordförrådet hos ett minst 1,5 år gammalt barn utökas mycket långsamt
- det aktiva ordförrådet inte börjar utökas mycket snabbt ("spurten") klart före 2 års ålder
- barnet börjar tala i satsar sent eller otydligt
- du misstänker att barnet inte alltid förstår andras tal på samma sätt som jämgamla
- du misstänker att barnet inte alltid hör talet ordentligt
- du är orolig för barnets sätt att bemästra sina känslor eller barnets uppförande.

Faktorer som förbättrar prognosen

- Tillräckligt och tidigt insatt stöd för funktionsförmågan och deltagandet i det dagliga livet
- Tillräcklig rehabilitering som är rätt inriktad och ges i rätt tid
- Små grupper på daghem och vid undervisning
- Så lite oljud som möjligt
- Beaktande av brister i språkinlärning och språklig funktionsförmåga i skolan
- Fortsatta stödåtgärder också vid andra stadiets studier

Flerspråkighet och språkstörningar

Att lära sig och bevara hemspråket är viktiga skyddande faktorer som anknyter barnet till den egna familjen och kulturen och till deras värden. Att lära sig omgivningens språk inverkar både på inlärningen i skolan och på anpassningen till den främmande kulturen.

Språket som man använder när man samtalar med barn i rådgivningsåldern är vanligen situationsberoende: man talar om helheter som finns och syns i omgivningen, såsom familjemedlemmar, leksaker, bruksföremål.

Ett utmärkande drag för det språk som används i skolklassen är att ordförrådet och satsuppbyggnaden uttrycker mångsidig koncentrerad information. Både en- och flerspråkiga barn lär sig småningom under skolåren mer krävande abstrakt språk genom undervisningen och genom att läsa böcker.

Mera information om ämnet

- Papunet. Tillgänglig kommunikation. <http://papunet.net/svenska>
- Papunet. [Samspel. Guide om växelverkan och tidig språkutveckling.](#)
- Aivoliitto. [Kielellinen erityisvaikeus](#) (Hjärnförbundet, språkstörning, på finska)

- Patientversionen av God medicinsk praxis-rekommendationen om adhd: [ADHD – en fungerande vardag med tidigt insatt stöd](#)
- Kuuloavain. [Språk och kommunikation](#)
- Finlands talterapeutförbund (på finska), [Kielellisen erityisvaikeuden kuntoutus – Hyvät kuntoutuskäytännöt](#)
- Statens författningsdatabas Finlex. [Lag om grundläggande utbildning 628/1998](#)

Finska Läkarföreningen Duodecims redaktion för God medicinsk praxis svarar inte för kvaliteten eller tillförlitligheten på uppgifter som andra organisationer har gett.

Författare

Texten i patientversionen har uppdaterats utgående från Finska Läkarföreningen Duodecims rekommendation God medicinsk praxis av redaktören för patientversionerna, hälsovårdare **Petra Määttänen** och ansvariga redaktören för patientversionerna **Kirsi Tarnanen**.

Ordföranden för arbetsgruppen för God medicinsk praxis MD, specialistläkaren i foniatri, biträdande överläkaren inom foniatri **Marja Asikainen**; arbetsgruppens sammanställande författare FL, specialtal-terapeut **Leena Ervast**, båda från foniatriska polikliniken vid TAYS samt huvudredaktören för God medicinsk praxis, specialistläkaren i pediatrik och barnendokrinologi **Jorma Komulainen** från Finska Läkarföreningen Duodecim har deltagit i utarbetandet av texten.

Översättningen till svenska är bekostad av **Finska Läkaresällskapet**.

Ansvarsfriskrivning

Rekommendationerna God medicinsk praxis och Avstå klokt är sammandrag gjorda av experter på diagnostik av enskilda sjukdomar och behandlingens effektivitet. De ersätter inte den bedömning som görs av en läkare eller annan professionell vårdpersonal om en enskild patients bästa möjliga diagnostik, behandling och rehabilitering vid vårdbeslut.